

LÍDLOVY DVORY, okr. Klatovy, Plzeňský kraj

Sklárna Stará Huť u Podlesí – *Althütte am Vogelsang*

2. polovina 18. století

Význam: Archeologicky prozkoumaná zaniklá sklárna s unikátně dochovanými základy sklářské haly a stojící částí chladicí pece. Významná technická památka.

Historie: Výroba skla patřila od středověku v podhorských a horských oblastech k významným zdrojům obživy. Základem pro vznik skláren na Šumavě bylo dostatečné množství dřeva, potřebné k hutnění skla i výrobě potaše. Také další sklářské suroviny, křemen a vápenec, se zde vyskytovaly v hojné míře. V době největšího rozkvětu sklářství pracovalo na Šumavě více než 120 skláren. Nejstarší šumavská sklárna (Sklenářova Lhota) byla založena na Vimpersku již kolem r. 1359. Na Kašperskohorsku má nejdelší tradici sklářská výroba ve *Vogelsangu* – Podlesí. Nejstarší sklárna je zde písemně doložena

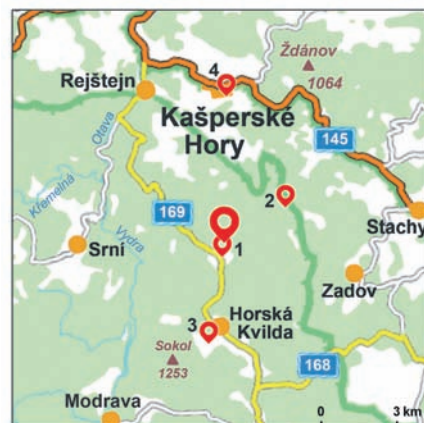
k r. 1584, ale s největší pravděpodobností existovala již o sto let dříve.

Po vyčerpání surovin ve svém okolí se sklárny stěhovaly na nová místa, většinou výše do hor, do dosud neobývaných území. Pozůstatky výrobního objektu Stará Huť jsou nejvýše položeným stanovištěm této sklárny, která se od svého založení nejméně pětkrát v rámci hutního okrsku přestěhovala. Její existence spadá do druhé poloviny 18. století, kdy patřila do vlastnictví sklářské rodiny Eisnerů. Asi 600 m jihozápadně pracovala ve druhé polovině 18. století další sklárna. Patrně na konci 18. století se výroba vrátila zpět do Podlesí, kde v r. 1891 definitivně zanikla.

Sklářskou činnost připomíná jméno nejbližšího horského vrcholu – Huťská hora. Na jejím severozápadním svahu ležel další významný,

↑ Sklárna Stará Huť u Podlesí. Dnešní stav památky. Foto V. Turek, 2014.

□ Plán lokality podle F. Frýdy (nepubl.) a Fröhlich 1991; upravil Č. Čišecký.

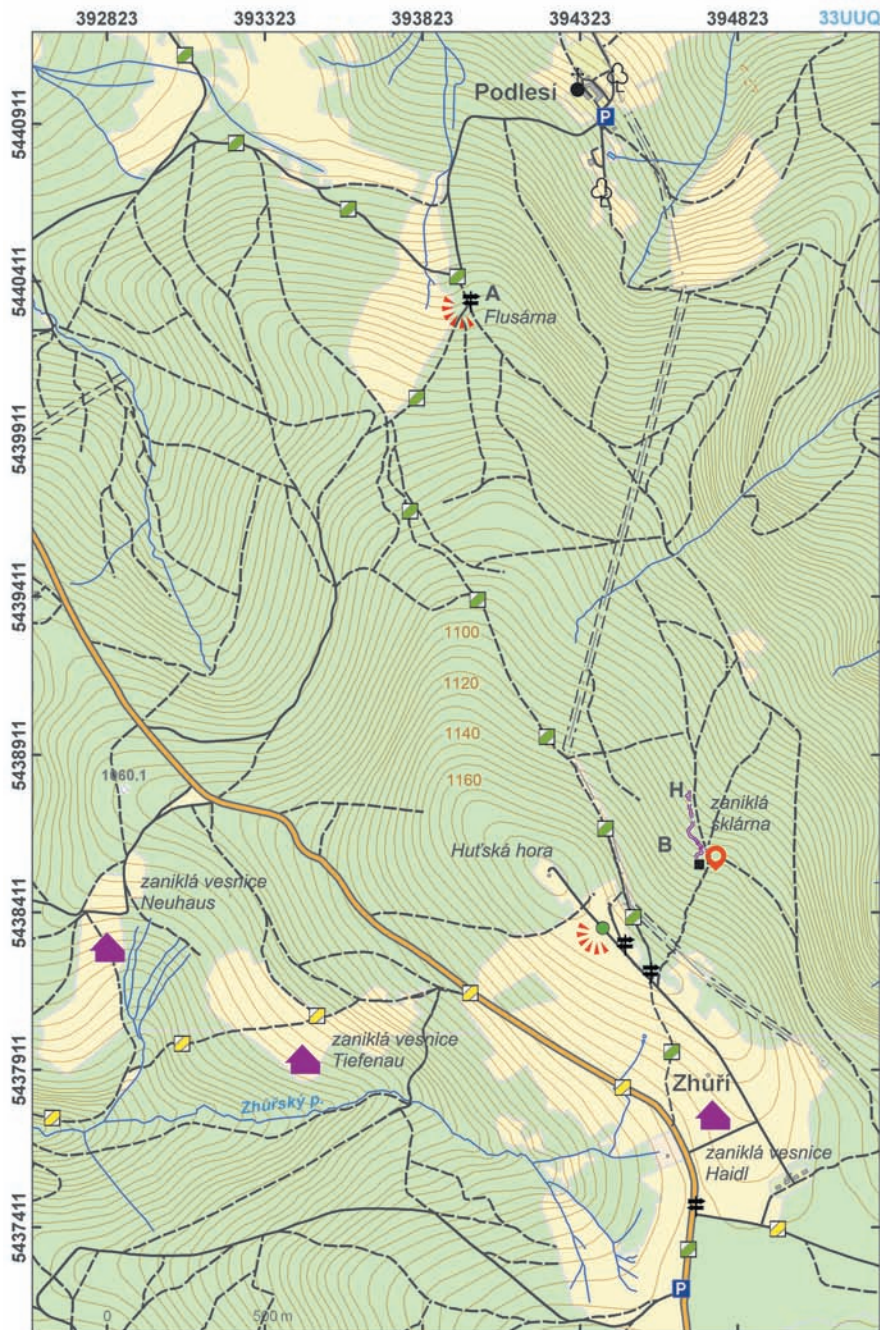
dnes zaniklý, výrobní objekt, tzv. flusárna neboli *Flushaus* (A). Zde se vyráběla z dřevěného popele sklářská surovina potaš neboli flus (též draslo, chemicky uhličitán draselný).

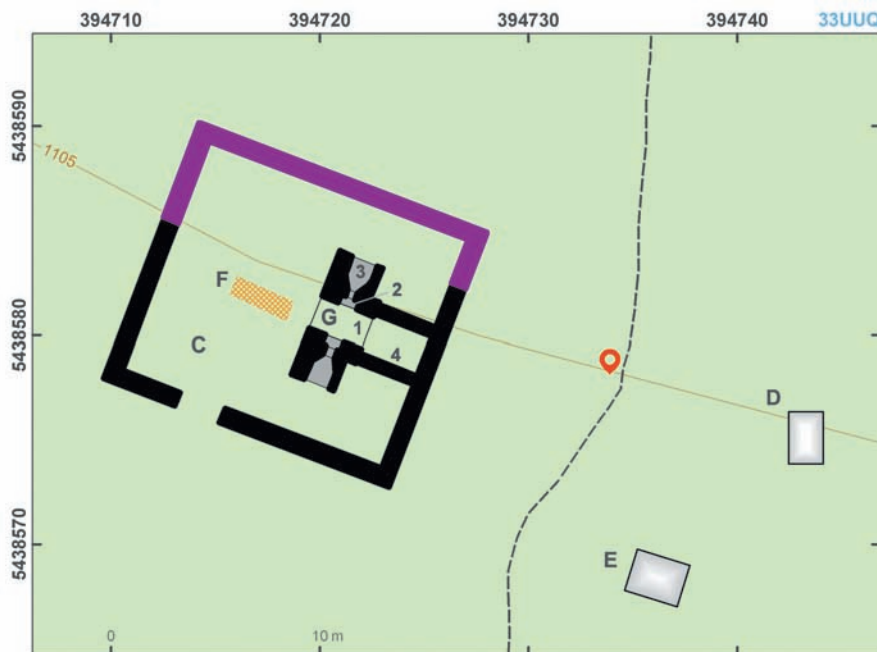
Sklárna v Podlesí produkovala duté sklo čiré i barevné, obyčejné i luxusní povahy. Duté sklo bylo při huti z velké části také zdobeno. Dále se vyrábělo tabulové okenní sklo a okenní terče. Typickým výrobkem šumavských skláren byly pateříky (korálky do růženců různých barev – nejčastěji mléčné modré a medově žluté), dále knoflíky, umělé kameny imitující drahokamy, části ověskových lustrů imitující horské křišťály či skla do brýlí. *Archeologický výzkum odkryl v odpadních haldách u sklárny pozůstatky vyráběného sortimentu.

Výzkum zaniklé sklárny Stará Huť proběhl v l. 1989–1990 a byl společným projektem Muzea Šumavy v Kašperských Horách, Prácheňského muzea v Písku (J. Fröhlich) a Západočeského muzea v Plzni (F. Frýda).

Popis: Pozůstatky hutě (B) leží na severovýchodním úbočí Huťské hory, na poměrně příkrém severním svahu u prameniště potoka, v nadmořské výšce 1100 m. Obvod sklářského komplexu je částečně ohrazen zídou z kamene sebraného na okolních pozemcích.

Z areálu sklárny se zachovaly pozůstatky hutní haly s pecemi (C), malého sklípku (D) ležícího východně od hutní haly a dalšího sklípku (E), který patřil k obytnému domu. Hutní hala měla rozměry 14,7 × 13 m. Na základy ve formě 65 cm široké podezdívky z nasucho kladených kamenů, postavené na předem zarovnaném terénu, nasedala roubená

konstrukce, která byla orientována delší osou od jihovýchodu k severozápadu. Vchod haly vedl z jihu, z horní části svahu.

Uprostřed haly stála původně cihlová tavicí pec o vnitřních rozměrech 3 × 1 m. Po zániku sklárny byla rozebrána a odvezena; dochovalo se pouze silně do červena propálené dno daných rozměrů (**F**). Pec měla pravděpodobně čtyři pánve, dvě po každé straně. Na tavicí pec navazovala delší osou kamenná chladicí pec (**G**) z nasucho kladených kamenů o rozměrech 2,8 × 6,5 m, která se zachovala do výšky téměř dvou metrů díky „konzervaci“ v kořenech mohutného smrku, jenž byl v době svého skácení devadesát let starý a bezmála 30 m vysoký. Středem chladicí pece procházel 1,7 m široký šír (tj. chodba zadního topeniště; srov. →Bedřichov u Jablonce nad Nisou; **1**), který byl zaklenut dnes zřícenou valenou klenbou, spojovanou maltou. Nad klenbou se nacházel zřejmě první chladicí prostor, z něž se sklo přesouvalo k dochlazení do bočních prostor chladicí pece, dlážděných cihlami. Ty byly již jen mírně vyhřívané teplým vzduchem proudícím z tavicí pece šírem a dvěma nikami v jeho bocích (**2**), které vedly do chladicích prostorů (**3**). Šír sloužil také k obsluze tavicí pece.

Na šír navazovala na východní straně kamenná podezdívka (**4**) pro roubenou konstrukci a musel zde být i východ, jímž se vyvážel z haly popel a výrobní odpad. Stejným směrem byly situovány i odpadní haldy, jejichž pozůstatky můžeme ještě dnes rozeznat podle bohaté rumištní vegetace. Severozápadně od sklárny jsou v terénu patrné zbytky staré úvozové cesty (**H**), která stoupala k huti šik-

mo svahem a obcházela ji po západní straně. Nedaleko je patrný i počátek vodního náhonu, který přiváděl vodu na hnací kolo brusirny.

Po ukončení archeologického výzkumu byl objekt sklárny opatřen přístřeškem a informační tabulí. Další informace o historickém sklárství lze nalézt u lokality →Bedřichov u Jablonce nad Nisou. [dd]

Literatura: Lněničková 1989; Fröhlich 1991, 1995; Anděra – Zavřel a kol. 2003.

Navigační bod: N 49°05'27.76", E 13°33'29.32" (lesní cesta u zaniklé sklárny).

Přístup: Z parkoviště na silnici č. 169 po zelené turistické značce k rozcestníku „Zhůří“, dále k rozcestníku „Huťská hora“ a zde zahrnout doprava na lesní cestu k zaniklé sklárně. Parkovat lze také v osadě Podlesí, odkud vede cesta na jih přes zastavení na Flusárně a dále po zelené turistické značce k lokalitě.

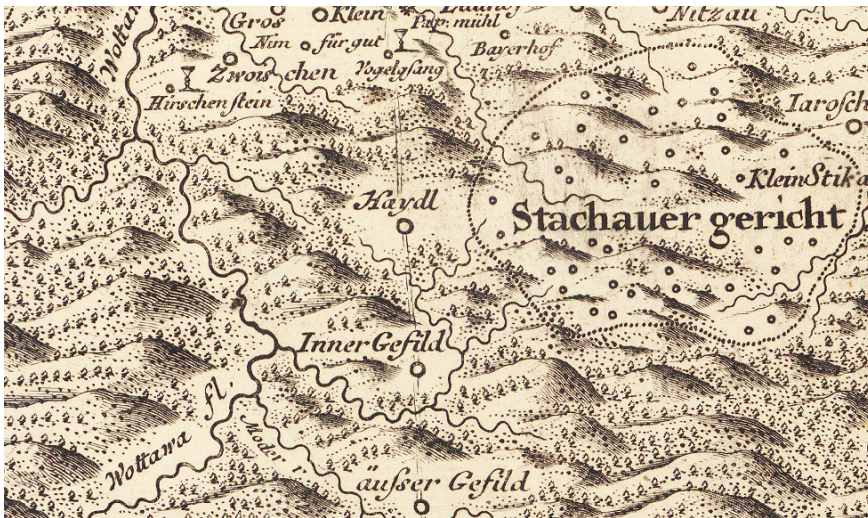
Rizika: V létě je lokalita značně zarostlá kopřivami.

Okolí: [1] →Zhůří u Rejštejna (KT), zaniklá novověká ves *Haidl* (0,7 km).

[2] Studenec u Stach (PT), pravěké hradiště Obří hrad: N 49°06'13.63", E 13°35'31.25" (2,7 km).

[3] Horská Kvilda (KT), rýžovnické sejpy: N 49°03'18.61", E 13°33'08.04" (4,1 km).

[4] Kašperské Hory (KT), archeologický skanzen se středověkou úpravnou zlaté rudy: N 49°08'31.19", E 13°33'39.32" (5,6 km).

↙ Sklárna během archeologického výzkumu. Foto
↙ J. Fröhlich, 1990.

↑ Výřez z Müllerovy mapy z roku 1820, na níž je znázorněna trasa Zlaté stezky vedoucí z Kvildy („Ausser Gefild“) přes Horskou Kvildu („Inner Gefild“), Zhůří („Haydl“) a sklámu Podlesí („Vogelsang“) směrem ke Kašperským Horám. Podle archivnimapy.cuzk.cz.

↓ Poslední podoba sklárny Vogelsang, ležící severně od popisovaných pozůstatků sklárny v Lídlových Dvorech. Podle Kintzl 2005.

Archeologický atlas Čech

Vybrané památky od pravěku do 20. století

Archaeological Atlas of Bohemia

Selected sites from prehistory to the 20th century

Martin Kuna

a kolektiv:

Alžběta Danielisová, Dagmar Dreslerová, Jan Hasil,
Josef Hložek, Michaela Langová, Jan Mařík,
David Novák, Čeněk Čísecký, Zuzana Kačerová,
Eva Čepeláková, Judita Korteová, Dana Křivánková,
Petra Maříková Vlčková, Zdeněk Mazač, Jitka Říhová

Překlad resumé David J. Gaul

Revize překladu Zuzana Maritzová, Petra Maříková Vlčková

Vydal

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1

a

Nakladatelství Academia, Středisko společných činností

AV ČR, v. v. i., Vodičkova 40, 110 00 Praha 1,

s podporou programu NAKI Ministerstva kultury ČR

Redakce neperiodických tisků

(Archeologický ústav AV ČR, Praha) Filip Laval

Fotografie na obálce Zuzana Kačerová

Logo AMČR Petr Kincl

Obálka, grafická úprava, sazba a zlom Zdeněk Mazač

Tisk Těšínská tiskárna, a.s.,

Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín

Vydání druhé, 2015

Ediční číslo 11779

ISBN 978-80-87365-82-3 (Archeologický ústav AV ČR, Praha)

ISBN 978-80-200-2526-5 (Academia)

Objednávky – Orders – Bestellungen:

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1, Česká republika

Fax: +420 257532288, knihovna@arup.cas.cz

Knihu můžete zakoupit v síti knihkupectví Academia,

na www.academiaknihy.cz nebo v knihovně

Archeologického ústavu AV ČR v Praze.